

970929-3

Jüngel přísně rozlišuje mezi „Gott denken“ a „Gott begreifen“. Právě zde však najdeme mnoho neujasněného. Jüngel ví, že Augustin a „na něho navazující tradice“ se bránili proti pokusům Boha pochopit, pojmout (begreifen, comprehendere), a to s tím vědomím, že Boha chápat by znamenalo se s Bohem minout („Denn Gott begreifen hieße Gott verfehlen“ – 203). Teprve od Descarta se prý zdají být Augustinovy obavy relativně nedůvodné (harmlos). Chybu tedy vidí J. v Descartovi, a ta chyba spočívá v tom, že se už nebere vážně to, co ještě Augustinovi dělalo starosti. Ovšem rozhodující pro Jüngelovo téma není přece odhalovat tuto chybu, do které ještě i nás uvedl a uvádí novodobé myšlení, nýbrž nejdůležitější je ta chyba myšlení a chápání, která ty starosti Augustinovi dělala ještě daleko před Descartem. Jüngel mluví o „dem Sein Gottes entsprechendes Denken“ (204), jako by nepotřeboval kritickou pozornost zdánlivě samozřejmý předpoklad, že Bůh jest, tedy že můžeme mluvit o božím „Sein“ (sem náleží např. Heideggerova připomínka, že se celá západní tradice vyznačuje onou „Seinsvergessenheit“, zapomenutím či zapomenutostí na bytí, a to ne teprve od Descarta). A pak sama formulace, užívající termínu „entsprechen“, ukazuje na nepřekonanou, ba ani dost neuvědomněnou zatíženost starou metafyzikou, zejména pak adekvační teorií. Naproti tomu veskrze kladně a se sympatiemi lze sledovat Jüngelovo přesvědčení a z něho vyplývající úsilí, nerezignovat na proměnu způsobu myšlení a jeho vztahu k Bohu, která má být myšlen („Dazu bedarf es einer Verwandlung der Beziehung des Denkens auf den zu denkenden Gott“ – 204). Zase však sama formulace (jako ostatně celá koncepce, s níž J. přistupuje ke zvolené tématice) svědčí o tom, že si nedovede představit „myšlení Boha“ jinak než jako „myšlení o Bohu“, tj. jako myšlení vztahující se k Bohu, orientované směrem na Boha. A zde je asi rozhodující „kámen úrazu“: je zcela zanedbána možnost (eventualita), že by jediné legitimní a platné „myšlení Boha“ mohlo vypadat tak, že (předmětně) myslíme něco jiného, ale že to „jiné“ myslíme způsobem, který (nepředmětně) vskutku znamená „myšlení Boha“.

(Praha, 970929-3.)